

مالک ساختمان میدان گنبد سبز با وجود مشکلات متعدد، ساختنشان را با آجرهای مساجد، مدارس و حسینیه‌های اطراف حرم ساخته است

سندی ماندگار با آجرهای قدیمی

شاید همان آجرها و معماری اصیلش باعث شده که وقتی پیمانکار مشکلی در چیدمان دیوار می‌بیند و می‌خواهد آن را خراب کند و مجدد بچیند، مردم جلویش را می‌گیرند و با آن‌ها دعوا می‌کنند. «یک رهگذر آمده بود و با اعتراض می‌گفت: «چرا این ساختمان قدیمی را خراب می‌کنید؟ شما مشاهد را تخریب کرده‌اید و از بین برده‌اید.»».

این هم یکی از خاطراتش بود که برایمان تعریف کردند. در روزهایی مسئولان شهری با برپایی نمایشگاه‌های پرهزینه به دنبال معرفی و احیای هویت شهر مشهد بودند و ساخت ساختمانی با این ویژگی برایشان بی‌اهمیت بود. مسئولان حتی یک «خسته نباشید» هم به آن‌ها نگفتند. مهدی زاده می‌گوید: «برای توضیح کارم نزد شهردار سابق مشهد رفتم، حاضر نشد به حرفم گوش دهد، ناراحت شدم، اما باعث نشد کارم را متوقف کنم. من یک سرمایه‌گذار هستم و با انجام این پروژه سرمایه‌ام به خطر افتاد، چون کار زمان‌بر بود. به خاطر ارزش‌هایم این کار را انجام داده‌ام و خوشحالم که سند ماندگاری از طرف من در شهر مشهد باقی می‌ماند. در این چهار سال که ساختمان در حال ساخت است، فقط معاون میراث فرهنگی و شهردار وقت منطقه ۸ برای بازدید و «خسته نباشید» گفتن به آن جارفته‌اند. کار ما برای مردم جالب است. خیلی‌ها متوجه نمی‌شوند این چا جدید است یا قدیمی و اغلب تصور می‌کنند یک ساختمان قدیمی است.»

مهدی زاده می‌گوید: «من از میراث فرهنگی تعجب کردم که چرا گذاشته‌اند این اتفاق بیفتد و از همان آجرها مجدد استفاده نکردند. کاری که ما در اینجا انجام داده‌ایم، میراث فرهنگی هم انجام نداد.»

صبح اثری از آن‌ها نبود. چه طور می‌خواستند برای این پاساژ آجر پیدا کنند؟ گاهی به خاطر جمع‌آوری آجر پروژه‌شان متوقف می‌شد. «ما وارد بازی می‌شدیم که نمی‌دانستیم تا چه اندازه سخت است. یک سال و نیم یک نفر را گذاشتم اطراف حرم را بگردد و دنبال آجر باشد. شب تخریب می‌کردند و همان شب، خاک و آجرش را می‌بردند. مشکلات زیادی داشتیم تا مردم را متقاعد کنیم آجرهای ساختمانشان را به ما بدهند. از طرفی هم آجرهای به‌ظاهر خوب و نامرغوب زیاد بود؛ ما باید آجر خوب را جدا می‌کردیم و داخل خاور می‌چیدیم. یک سال و نیم دنبال آجر بودیم.»

آجرهایی که در این ساختمان به کار رفته هر کدام خاطرات زیادی در دل دارند؛ این آجرهای مساجد، مدارس، حسینیه‌ها و خانه‌های قدیمی اطراف حرم است که معنویت خاصی در آن‌ها وجود دارد. اگر دقیق نگاه کنید جذب معنویت آن خواهید شد. آجرها هر کدام از یک نسل و دوره هستند؛ به همین دلیل اندازه‌شان با هم فرق داشت و باید آن‌ها را هم‌سان و هم‌اندازه می‌کردند. همچنین چیدن این آجرها آدم خودش را می‌خواست. برای انجام این پروژه چندین بار آوردند، اما هیچ کدام نمی‌توانستند با این آجرها کار کنند. در نهایت مهدی زاده به میراث فرهنگی رفت و با راهنمایی‌شان از یکی از پیمانکاران میراث کمک گرفت. او تعریف می‌کند: «نزدیک ۱۹ ماه این پیمانکار که به نظر من از بهترین‌هاست، به همراه ۱۳ نیرویش که از نیشابور آمده بودند، در اینجا کار کردند.»

«مردم اهمیت می‌دادند، مسئولان نه»
نمای ساختمان قدیمی به نظر می‌رسد.

«احترام به ارزش‌ها بالاتر از هر سرمایه‌ای است.» «علی‌رغم اینکه ما برای دو طبقه روی همکف هم مجوز داشتیم، به دلیل احترام و آموزش به قشر سرمایه‌گذار فقط یک طبقه روی همکف ساختیم و ارتفاع را از گنبد سبز بالاتر نبردیم.»

«آجر چینی ۱۹ ماه طول کشید»
سه ماه روی این پروژه تحقیق کردند و به این نتیجه رسیدند: «ساختمان باید طوری ساخته شود که احترام به شیخ مومن باشد و باید نسبت به گنبد سبز انعطاف نشان دهد.» نتیجه تحقیقات به این جارسید که این ساختمان ۵ طبقه که سه طبقه منها دارد، نمایی اسلامی و قدیمی داشته باشد. برای ساخت آن می‌خواستند از آجر نو کهنه‌کاری شده (آجر روستیک) استفاده کنند، اما مالک و مشاور طرح به این جارسیدند که چرا از آجر می‌خواهید که خودش را به‌ظاهر قدیمی نشان می‌دهد استفاده کنند؟ برای همین از آجر قدیمی استفاده کردند. به‌طور معمول کار آجر چینی ساختمان‌های مشابه این ساختمان، بیشتر از ۲ ماه طول نمی‌کشد، اما این مکان طی ۱۹ ماه آجر چینی شده است. چیدن و بالابردن دیوارهای مشبکی که به‌طور سنتی نمایی زیبا به ساختمان داده، زمان‌برترین قسمت کار است. دو استادکار هر روز فقط ۷ پاکس آن را می‌چیدند که در مجموع هزار و ۳۰۰ پاکس آن در ۱۸۶ روز چیده شده است.

«چیدن آجرها مرد خودش را می‌خواست»
آن‌ها می‌خواستند از آجر ساختمان‌هایی که اطراف حرم تخریب می‌شود استفاده کنند. پیدا کردن آجرهای قدیمی کار آسانی نبود. ساختمان‌هایی که شب، تخریب می‌شدند و

زمین‌های اطراف مزار شیخ مومن در حریم میراث فرهنگی قرار دارند و برای ساخت و ساز باید این حریم رعایت شود. سید مهدی مهدی زاده چهار سال قبل، وقتی یکی از زمین‌های اطراف میدان گنبد سبز را خرید، اطلاعاتی از این حریم نداشت و استعمال از شهرداری، تراکم ۲۵۰ درصد را نشان می‌داد. پس از گودبرداری و انجام کارهای اولیه پای میراث فرهنگی به میان آمد و مشخص شد که ساختمان در حریم میراث قرار دارد و باید این حریم رعایت شود.

در ابتدای امر شنیدن محدودیت‌های ساخت و ساز برای سرمایه‌داران سخت بود. سرمایه‌داران به نوعی سرمایه‌شان را به خطر می‌اندازند. مالک زمین هم این تهدید را به فرصت تبدیل کرد و با مشاوره گرفتن از معماران زده به این نتیجه رسید که مشکل را به نحو احسن برطرف کند؛ هر چند پروژه‌ای که انجام شد زمان‌بر بود و هزینه اجرایی‌اش ۲۰ درصد بیشتر از چیزی بود که برآورد کرده بودند.

مهدی زاده می‌گوید: «با کمی فکر و تأمل به این نتیجه رسیدیم که بودن در کنار یک شخصیت بزرگ آسیب نیست، بلکه مایه افتخار است. برای همین این آسیب را به فرصت تبدیل کردیم. به همین دلیل به صورت جدی با کارشناسان معماری وارد مذاکره شدیم و در نهایت موضوع را با آقای دکتر خدایی که مشاور پروژه هستند، مطرح کردیم و ایشان هم نظرشان همین بود که از این اتفاق به عنوان یک فرصت استفاده کنیم.»

مالک این زمین که مانند بسیاری از مشهدهای از تخریب بافت اطراف حرم و ساخت و سازهای سربه‌فلک کشیده ناراضی بود، می‌خواست به نوعی این نارضایتی را نشان دهد و به سرمایه‌داران اعلام کند که

ساختمان باید طوری ساخته شود که احترام به شیخ مومن باشد و باید نسبت به گنبد سبز انعطاف نشان دهد

